

บทความวิชาการ
การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการบังคับใช้พิกัดศุลกากร
Development of Customs Tariff Enforcement Laws

วันที่รับบทความ (Received) : 21 เมษายน 2568
วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 มิถุนายน 2568
วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 14 มิถุนายน 2568

พัชรนันท์ พัชรวรวิทย์¹

Phatcharanan Phatcharavarathip

นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขากฎหมาย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ถนนพหลโยธิน หลักกิโลเมตรที่ 55
ตำบลลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

PhD student of the Doctor of Philosophy Program in Law, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University, Wang Noi Campus, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
No. 79, Village No. 1, Phahonyothin Road, Kilometer 55
Lam Sai Subdistrict, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 13170
E-mail: Phatcharanan.aon@gmail.com

¹ ผู้เขียนหลัก (first author)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พิกัดศุลกากรในระดับสากลและของประเทศไทย 2) วิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พิกัดศุลกากรของประเทศไทยในปัจจุบัน 3) เปรียบเทียบกฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบังคับใช้พิกัดศุลกากรของประเทศไทยกับประเทศที่มีระบบการจัดการศุลกากรที่มีประสิทธิภาพ 4) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการบังคับใช้พิกัดศุลกากรของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ วิชาการ งานวิจัยและเอกสาร โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และใช้วิธีเรียบเรียงแบบพรรณนาความ เพื่อการบังคับใช้พิกัดศุลกากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและบริบทการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาสำคัญในการบังคับใช้พิกัดศุลกากรไทยประกอบด้วยความไม่ชัดเจนในการตีความพิกัด ปัญหาการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และความซับซ้อนของกระบวนการพิจารณาข้อพิพาททางศุลกากร

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย (1) การพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ประเทศไทยควรปรับปรุงแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจให้สอดคล้องกฎหมายศุลกากรเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในระบบการค้าโลก (2) ควรเสริมความเข้าใจในกฎหมายและการตีความพิกัดศุลกากรให้กับเจ้าหน้าที่ศุลกากรอย่างต่อเนื่อง (3) การจัดตั้งกลไกการวินิจฉัยพิคดล่วงหน้า (Advance Ruling) ที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานควรปรับปรุงและขยายกลไกการขอคำวินิจฉัยพิคดล่วงหน้าให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (1) การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบและยื่นคำขอ ควรพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นคำร้องและการตรวจสอบพิกัดศุลกากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (2) การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ควรมีการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบพิกัดศุลกากรที่ทันสมัยและสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ (3) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิกในองค์การการค้าโลก (WTO) และองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices)

คำสำคัญ : พิกัดศุลกากร; การพัฒนา; กฎหมาย

Abstract

This academic article aims to: (1) study the concepts, theories, and legal principles regarding the enforcement of customs tariff classification both internationally and in Thailand; (2) analyze the current problems and obstacles in the enforcement of Thailand's tariff classification system; (3) compare Thailand's legal framework and practices with those of countries that have efficient customs management systems; and (4) propose recommendations for developing Thai laws on customs tariff classification to be more effective and in line with international standards. This qualitative study is based on a review of books, academic articles, research papers, and relevant documents. The collected data were analyzed, synthesized, and presented in descriptive form to enhance the effectiveness of tariff enforcement and to align related legal frameworks with international standards and the current global trade context.

The study finds that key problems in Thailand's tariff classification enforcement include ambiguities in interpreting tariff codes, discretionary practices by customs officers, and the complexity of the dispute resolution process.

The study presents the following recommendations: Legal Recommendations (1) Modernize laws and align them with international standards by reforming discretionary practices to ensure consistency with customs regulations and global trade changes. (2) Continuously improve customs officers' understanding of legal interpretation and tariff classification. (3) Enhance and expand the Advance Ruling mechanism to provide standardized and efficient pre-determination of tariff classifications. Policy Recommendations (1) Develop technology and electronic systems for filing and verifying tariff classifications to increase efficiency. (2) Provide regular training and upskilling for customs officers to ensure familiarity with modern classification systems and emerging technologies. (3) Strengthen international cooperation, particularly with World Trade Organization (WTO) members and other international organizations, to facilitate information exchange and the adoption of best practices.

Keywords: Customs Tariff Classification; Legal Development; Law

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการค้าเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (Open Economy) กล่าวคือ เศรษฐกิจของแต่ละประเทศมีการเชื่อมโยงทั้งด้านการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต การเคลื่อนย้ายเงินทุนและธุรกิจ รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ทางเทคโนโลยี ดังนั้น ประเทศที่มีการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งได้มากกว่าที่มีความต้องการของผู้บริโภคและมีการผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า หากเทียบกับประเทศอื่นจะสามารถส่งสินค้าออกไปขายยังประเทศอื่นได้และมีการนำเข้าสินค้าที่ตนผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการหรือผลิตด้วยต้นทุนที่สูงกว่า ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นการค้าระหว่างประเทศขึ้น (วริษา กังสวัสด์, 2555)

จากการศึกษาพบว่า โดยเฉพาะประเทศที่มีขนาดใหญ่หรือเป็นประเทศที่มีอำนาจทางการค้า อาทิ ประเทศจีน สหรัฐอเมริกา มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นโดยตลอด ซึ่งจะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของสหรัฐอเมริกาในปี 2010 มูลค่าประมาณ 14,582 พันล้านเหรียญสหรัฐ เติบโตขึ้นจากปี 2009 ซึ่งมีมูลค่า 14,043 พันล้านเหรียญสหรัฐ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่าการค้าระหว่างประเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (วริษา กังสวัสด์, 2555)

ประเทศไทยก็เช่นกันได้มีการส่งการค้าระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นโดยพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมผู้ประกอบการในการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและบริการ ขยายช่องทางตลาดแก่สินค้าและบริการ และยกระดับคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, ม.ป.ป) ส่งผลทำให้การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีปริมาณการนำเข้าที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีการจำแนกพิภพศุลกากรประเภทและชนิดของสินค้าเพื่อใช้ในการแจ้งเสียภาษีอากร

พิภพศุลกากร (Customs Tariff) เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าและส่งออก โดยมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการจัดเก็บรายได้ของรัฐ การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ และการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศประเทศไทยได้นำระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized System: HS) ซึ่งเป็นระบบการจำแนกประเภทสินค้าที่พัฒนาโดยองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) มาใช้เป็นหลักในการจัดทำพิภพศุลกากร ภายใต้อนุสัญญาการจำแนกประเภทและกำหนดรหัสสินค้าตามระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized Commodity Description and Coding System) (สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์, 2567) ภายใต้พระราชกำหนดพิภพศุลกากร พ.ศ. 2530 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (กองพิภพศุลกากร (กพก.), 2563) ซึ่งการตีความจำแนกประเภทพิภพศุลกากรถือเป็นหัวใจของการบังคับจัดเก็บอากร ด้วยเหตุที่ความรับผิดชอบในการเสียอากรเกิดขึ้นในเวลาที่น่าเข้าของสำเร็จ การที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงของของที่นำเข้า เพื่อจัดประเภทว่าเป็นของตามประเภทพิภพศุลกากรใด จึงจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณสมบัติของของที่มีอยู่ในวันที่ความรับผิดชอบในการเสียอากรเกิดขึ้น เช่น ลักษณะ องค์ประกอบ ส่วนผสม หน้าที่ หรือประโยชน์การใช้งาน เวลาที่นำเข้าของนั้นสำเร็จ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการกำหนดภาระภาษีศุลกากรกรณีการนำเข้าของนั้น

มีสาระสำคัญอยู่ที่การพิจารณาจำแนกพิกัตศุลกากรของของ ณ ขณะที่การนำเข้าสำเร็จซึ่งระบบการจำแนกประเภทของนำเข้าซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ พิกัตศุลกากรระบบฮาร์โมนีซ์ อันเป็นผลผูกพันมาจากการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยระบบฮาร์โมนีซ์เพื่อการจำแนกประเภทและการกำหนดรหัสสินค้า (สุปรียา แก้วละเอียต และพัชราภรณ์ ตฤณวุฒิมพงษ์, 2566)

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้พิกัตศุลกากรในประเทศไทยยังประสบปัญหาหลายประการ ทั้งในด้านความไม่ชัดเจนของการตีความพิกัต ความล่าช้าในการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย รวมถึงความไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการนำเข้า-ส่งออก และระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม เนื่องจากวิธีการจำแนกประเภทพิกัตอัตราศุลกากรตามพิกัตศุลกากรระบบฮาร์โมนีซ์ (หรือวิธีการในการแปลงคำอธิบายว่าของที่ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกนั้นเป็นตัวเลข 6-8 หลักเพื่อใช้ในพิธีการศุลกากรนั้น) จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การตีความพิกัตอัตราศุลกากร ระบบฮาร์โมนีซ์ (The General Rules for the Interpretation: GIRs) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของอนุสัญญาระบบฮาร์โมนีซ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจำแนกพิกัตอัตราศุลกากรเป็นไปอย่างถูกต้อง มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันระหว่างประเทศสมาชิกต่าง ๆ ในโลก เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ หลักเกณฑ์ฯ ประกอบไปด้วย หลักเกณฑ์ 6 ข้อที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่สินค้า รวมถึงหมายเหตุของหมวด หมายเหตุของตอน และ หมายเหตุประเภทย่อย ที่ระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ด้านการจำแนกประเภทพิกัตของสินค้า ทั้งนี้ ยังประกอบร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ เช่น คำอธิบาย Explanatory Notes (EN) และคำวินิจฉัยพิกัตฯ ขององค์การศุลกากรโลก (WCO) เป็นต้น ซึ่งจะปรากฏคำศัพท์เทคนิคและคำวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ โดย จะใช้ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสเป็นหลัก โดยนอกจากหลักเกณฑ์และเครื่องมือต่าง ๆ ดังกล่าว การจำแนกประเภทพิกัตอัตราศุลกากรระบบฮาร์โมนีซ์ของสินค้าจำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลข้อเท็จจริง ของสินค้า ความรู้ทางวิชาการ มาประสานร่วมกันกับความรู้ในเรื่องหลักเกณฑ์การจำแนกฯ (กิจจาลักษณ์ ศรีนุชศาสตร์, ม.ป.ป.) จากหลักการจำแนกประเภทพิกัตศุลกากรดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการจำแนกประเภท พิกัตอัตราศุลกากรที่ถูกต่อนั้น มีความละเอียดซับซ้อน มีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์หลายอย่างในการพิจารณาจำแนกสินค้าหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นสินค้าที่เป็นนวัตกรรมใหม่ซึ่งยังไม่มีประเภทพิกัตฯ ระบุไว้เฉพาะ สินค้าที่มีความซับซ้อน หรือสินค้าที่ยังไม่สำเร็จรูปนั้นก็ยิ่งทำให้การจำแนกประเภทพิกัตมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากโดยส่วนใหญ่คำอธิบายหรือคำแปลพิกัตศุลกากรไม่ได้ใช้คำเรียกของสินค้าที่มีการใช้เรียกกันโดยทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น สินค้า Smart Watch ที่องค์การศุลกากรโลกได้จัดเป็นของในประเภทพิกัต 8517.6211 (HS2012) ซึ่งคำอธิบายภาษาไทย ระบุถึง “เครื่องจักรสำหรับการรับ การเปลี่ยน และการส่งหรือการสร้างเสียง ภาพ หรือข้อมูลอื่น ๆ รวมถึงอุปกรณ์ติดต่อสัญญาณและจัดเส้นทาง” เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การจำแนกประเภทพิกัตศุลกากรหรือการหาพิกัตศุลกากรเพื่อใช้ในการสำแดงของในใบขนสินค้าสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ

ในเรื่องการจำแนกพิกัตศุลกากรจึงเป็น เรื่องที่ยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง แม้กระทั่งผู้นำเข้าส่งออกที่มีความรู้ความเข้าใจในการจำแนกประเภท พิกัตฯ หรือเจ้าหน้าที่ศุลกากรเองก็ยังประสบปัญหาในการจำแนกประเภทพิกัตฯ ที่มีความเห็นในการ จำแนกประเภทพิกัตฯ ของสินค้าที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบกับช่องว่างที่เกิดจากการ ตีความโดยใช้ดุลยพินิจในการจำแนกประเภทพิกัตฯ ของสินค้าตามที่ได้กล่าวไปแล้ว อันทำให้เกิดเป็น ปัญหาการโต้แย้งระหว่างผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ศุลกากรจำนวนมาก โดยจะเห็นได้จากผลดำเนินการพิจารณาจำแนกประเภทพิกัตฯ สินค้าที่มีปัญหาของสำนักพิกัตอัตราศุลกากรใน ปีงบประมาณ 2558 โดยเป็นกรณีใบขนสินค้าว่างประกันและสวนสิทธิ์โต้แย้งพิกัตฯ จำนวน 3,370 ฉบับ (บุษย์มาพร เกตน์อัครวินท์, 2550)

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพิธีการศุลกากรเหล่านี้กระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐอย่างยิ่ง และยังมีผลขยายไปยังความน่าลงทุนของประเทศและความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย ยิ่งทำให้พิธีการศุลกากรมีความน่าเชื่อถือมากเท่าไร นักลงทุนย่อมอยากที่จะเลือกเข้ามาลงทุนมากเท่านั้น (บุษย์มาพร เกตน์อัครวินท์, 2550)

บทความนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาการบังคับใช้พิกัตศุลกากรในประเทศไทย วิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติที่ดีในระดับสากล และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อพัฒนาระบบพิกัตศุลกากรไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

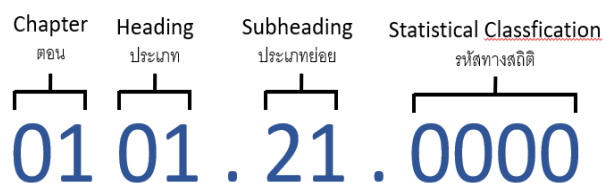
2. เนื้อเรื่อง

เนื่องจากในแต่ละประเทศแต่ละเมือง ย่อมมีประเภทของสินค้า และวัตถุดิบที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงในแต่ละที่อาจเรียกชื่อแตกต่างกันด้วย จึงได้มีการคิดข้อกำหนดของประเภทและชนิดสินค้าให้มีความเข้าใจตรงกันทั่วโลก และมีความเป็นสากล จึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อกำหนดเกณฑ์ที่ชื่อว่า “Harmonized System (HS Code)” ขึ้นมา

พิกัตศุลกากร หรือ Harmonized System (HS Code) มีการยอมรับและประกาศใช้โดยองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) เป็นความร่วมมือของสมาชิกกว่า 185 ประเทศ (สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์, 2567) รวมประเทศไทยของเราด้วย ที่เข้าร่วมมาตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 ซึ่งถือเป็นระบบสากลทางการค้าระหว่างประเทศ สำหรับประเทศไทยมีการนำระบบพิกัตศุลกากรมาใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 แทนที่รหัสพิกัตศุลกากรของ Customs Co-operation Council ที่เราใช้กันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503

ระบบพิกัตศุลกากรฮาร์โมนไนซ์จำแนกประเภทสิ่งของเป็น 21 หมวด และ 97 ตอน เป็นการกำหนดตัวเลขทั้งหมด 11 หลัก โดย 6 หลัก แรกจะเป็นเลขที่กำหนดขึ้นโดยองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization : WCO) ระบบการจำแนกชนิดสินค้าได้รับการยอมรับจากประเทศภาคีสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เพื่อนำไปใช้เป็นสากลในทางการค้า และ 2

หลักถัดมาจะเป็นการแสดงพิกัดฮาร์โมนไนซ์อาเซียน (CEPT Code) ส่วนเลข 3 หลักหลังนั้นจะเป็นรหัสสถิติที่กำหนดโดยแต่ละประเทศนั่นเอง ซึ่งสามารถแบ่งตัวเลขออกเป็นหมวดต่าง ๆ ได้ดังนี้

เลข 4 ตัวแรก

มาจากเลขชุด 6 ตัวของพิกัดศุลกากร จะเป็นประเภท (Heading No.) แยกเป็น

2 ตัวแรกเป็นเลขลำดับของ “ตอน”

2 ตัวหลังเป็นเลขลำดับของ “ประเภท” ที่อยู่ในตอนนั้น

ตัวอย่างเช่น ตอนที่ 29 กำหนดให้เป็นเคมีภัณฑ์อินทรีย์ และประเภทที่ 29.07 คือ ฟีนอลและฟีนอลแอลกอฮอล์

เลข 4 ตัวต่อมา

เป็นลำดับของ “ประเภทย่อย” (Subheading No.) ประกอบไปด้วย

เลข 2 ตัวแรก เป็นเลข 2 ตัวที่เหลือจากเลขชุด 6 ตัวของพิกัดศุลกากร

เลข 2 ตัวหลัง เป็นประเภทย่อยระบบพิกัด

เลข 2 ตัวหลังนี้ เช่น ประเทศไทยใช้ระบบพิกัดศุลกากรอาเซียน (CEPT Code / the AHTN Protocol) ก็จะเป็นเลขของพิกัดนี้ เมื่อรวมกับข้อ 1 จะเป็น 8 ตัว (ส่วนใหญ่เป็นเลข 8 ตัว) ตัวอย่างเช่น 2907.10.00 คือ ฟีนอล (ไฮดรอกซีเบนซีน)

เลข 3 ตัวสุดท้าย

เลข 3 ตัวสุดท้าย คือ เลขรหัสสถิติ (Statistics code) ซึ่งเป็นรหัสสินค้า (Code for goods) และรหัสหน่วยสินค้า (Unit of goods) โดยตัวเลข 3 หลักสุดท้าย จะเป็นรหัสสถิติที่กำหนดโดยแต่ละประเทศ ทำให้รวมแล้วมี 11 ตัว (มาจากข้อ 1 และข้อ 2 แล้วต่อท้ายอีก 3 ตัวนั่นเอง) และที่ต่อท้ายมากับเลขชุด 11 หลักของพิกัดรหัสสถิติ คือ รหัสหน่วยสินค้า (Unit of goods) เช่น KGM (กิโลกรัม), C62 (ชิ้น/หน่วย), LTR (ลิตร) หรือ MTR (เมตร) เป็นต้น (กองพิกัดอัตราศุลกากร (กพก.), 2563)

พิกัดศุลกากระบบฮาร์โมนไนซ์ (Harmonized System: HS) มีชื่อเต็มว่า ระบบฮาร์โมนไนซ์เพื่อการจำแนกประเภท และการกำหนดรหัสสินค้า (The Harmonized Commodity Description and Coding System) เป็นระบบการแบ่งกลุ่มสินค้าอันประกอบด้วย เลขรหัสกำกับประเภทสินค้าและประเภทย่อยสินค้าที่เกี่ยวข้อง หมายเหตุของ หมวด ตอน และประเภทย่อย และหลักเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการตีความระบบฮาร์โมนไนซ์ ซึ่งประเทศไทยได้นำมาใช้ตามข้อผูกพันของประเทศสมาชิกองค์การศุลกากรโลก ตั้งแต่

วันที่ 1 มกราคม 2531 เป็นต้นมา และได้กำหนดเป็นกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรฉบับใหม่ คือ พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 ที่ใช้ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยระบบฮาร์โมนีส์เพื่อการจำแนกประเภท และการกำหนดรหัสสินค้า และพิธีสารการแก้ไขอนุสัญญาฯ กำหนดว่าพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีส์ ต้องได้รับการปรับปรุงให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี การผลิตสินค้า ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือสำหรับควบคุมและรักษา สภาพแวดล้อม สุขอนามัยของโลก ฯลฯ ดำเนินการปรับปรุงทุกช่วงระยะเวลา 4-6 ปี ซึ่งที่ผ่านมา นับจากพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีส์ฉบับแรกปี ค.ศ. 1988 ได้มีการแก้ไขต่อมาในปี ค.ศ. 1992 (HS1992) ปี ค.ศ. 1996 (HS1996) ปี ค.ศ. 2002 (HS2002) ปี ค.ศ. 2007 (HS2007) ปี ค.ศ. 2012 (HS2012) และกำลังดำเนินการแก้ไขฉบับใหม่ซึ่งจะมีการนำมาใช้ในปี ค.ศ. 2017 (HS2017) (นุชนารถ สีนสุวรรณสาร, 2559) กำหนดให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป โดยองค์การศุลกากรโลกได้มีการแก้ไขพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีส์จำนวน 233 ชุด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้ 1) ภาคการเกษตร 85 ชุด 2) สารเคมี 45 ชุด 3) ป่าไม้ 13 ชุด 4) สิ่งทอ 15 ชุด 5) โลหะ 6 ชุด 6) เครื่องจักรกล 25 ชุด 7) ภาคการขนส่ง 18 ชุด และ 8) อื่น ๆ 26 ชุด (บุษย์มาพร เกตน์อัศวินท์, 2550)

หลักเกณฑ์การตีความพิกัดอัตราศุลกากร

หลักเกณฑ์การตีความพิกัดอัตราศุลกากร คือ หลักเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการจำแนก ประเภทพิกัดอัตราศุลกากรตามระบบฮาร์โมนีส์ ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์ข้อ 1

ชื่อของหมวด ตอน และตอนย่อย ได้กำหนดขึ้นเพื่อให้สะดวกแก่การอ้างอิงเท่านั้น ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย การจำแนกประเภทให้จำแนกตามความของประเภทนั้น ๆ ตามหมายเหตุของหมวดหรือของตอนที่เกี่ยวข้องและตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้ หากว่าประเภทหรือหมายเหตุดังกล่าวไม่ได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น

2. หลักเกณฑ์ข้อ 2

(ก) ประเภทที่ระบุถึงของใด ให้หมายรวมถึงของนั้นที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังไม่สำเร็จ หากว่าในขณะที่นำเข้ามีลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของของที่ครบสมบูรณ์หรือสำเร็จแล้วและให้หมายรวมถึงของที่ครบสมบูรณ์หรือสำเร็จแล้ว (หรือที่จำแนกเข้าประเภทของที่ครบสมบูรณ์หรือ สำเร็จแล้วตามนัยหลักเกณฑ์นี้) ที่นำเข้ามาโดยถอดแยกออกจากกันหรือยังไม่ได้ประกอบเข้าด้วยกัน ของตามวรรคแรกจะนำเข้ามาต่างวาระกันก็ได้ โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมศุลกากรกำหนด

(ข) ประเภทที่ระบุถึงวัตถุหรือสารใด ให้หมายรวมถึงของผสมหรือของรวมที่มีวัตถุหรือสารนั้นรวมอยู่กับวัตถุหรือสารอื่น ความที่ระบุถึงของที่ทำด้วยวัตถุหรือสารใดให้มาย รวมถึงของที่ประกอบด้วยวัตถุหรือสารนั้นล้วน ๆ หรือเพียงบางส่วน การจำแนกประเภทของของที่ประกอบด้วยวัตถุหรือสารมากกว่าหนึ่งชนิดขึ้นไปให้จำแนกตามหลักเกณฑ์ข้อ 3

3. หลักเกณฑ์ข้อ 3

ของที่อาจจำแนกประเภทได้ตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปตามหลักเกณฑ์ข้อ 2 (ข) หรือตามเหตุผลอื่นใดก็ตาม ให้จำแนกประเภทโดยถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(ก) ถ้าประเภทหนึ่งระบุลักษณะของของไว้โดยเฉพาะและประเภทอื่นระบุไว้อย่างกว้าง ๆ ให้จัดของนั้นเข้าประเภทที่ระบุไว้โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีประเภทตั้งแต่สองประเภทขึ้นไปต่างก็ระบุถึงวัตถุหรือ สารส่วนหนึ่งส่วนใดที่มีอยู่ในของผสมหรือในของรวม หรือระบุถึงของบางชนิดในของที่ทำขึ้นเป็นชุดเพื่อการขายปลีก ให้ถือว่าประเภทเหล่านั้นระบุโดยเฉพาะถึงของดังกล่าวเท่าที่เหมือนกันถึงแม้ว่าประเภทใดในประเภทต่าง ๆ เหล่านั้นระบุถึงลักษณะของของได้สมบูรณ์หรือตรงกว่าก็ตาม

(ข) ของผสม ของรวม ที่ประกอบด้วยวัตถุต่างชนิดกันหรือทำขึ้นจากองค์ประกอบต่างกัน และของที่ทำขึ้นเป็นชุดเพื่อการขายปลีก ซึ่งไม่อาจจำแนกประเภทตาม หลักเกณฑ์ ข้อ 3 (ก) ได้ ให้จำแนกประเภทโดยถือเสมือนว่าของนั้นประกอบด้วยวัตถุหรือ องค์ประกอบที่แสดงลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของของที่จะใช้หลักนี้ได้

(ค) เมื่อของใดไม่อาจจำแนกประเภทตามหลักเกณฑ์ข้อ 3 (ก) หรือ 3 (ข) ได้ ให้จำแนกเข้าประเภทที่ลำดับไว้หลังสุด ในบรรดาประเภทที่อาจจำแนกเข้าได้โดยเท่าเทียมกัน

4. หลักเกณฑ์ข้อ 4

สินค้าซึ่งไม่อาจจำแนกประเภทตามหลักเกณฑ์ข้างต้นได้ ให้จำแนกเข้า ประเภทเดียวกันกับของซึ่งใกล้เคียงกับของนั้นมากที่สุด

5. หลักเกณฑ์ข้อ 5

นอกจากข้อกำหนดข้างต้นแล้ว หลักเกณฑ์ต่อไปนี้ให้ใช้กับของที่ระบุไว้

(ก) กระเป๋ากล้องถ่ายรูป หีบเครื่องดนตรี กระเป๋าปืน กล้องอุปกรณ์เขียน แบบ กล้องสกรัลยคอป และภาชนะบรรจุที่คล้ายกันที่ทำรูปทรงหรือขนาดเป็นพิเศษเพื่อบรรจุของหรือ ชุดของของโดยเฉพาะใช้ได้คงทนและนำเข้ามาด้วยกันกับของที่มีเจตนาใช้ร่วมกันให้จำแนกตามประเภทของของที่บรรจุ ถ้าตามปกติเป็นชนิดที่ต้องขายพร้อมกัน อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์นี้ไม่ให้ใช้ กับภาชนะบรรจุที่เห็นได้ว่ามีลักษณะอันเป็นสาระสำคัญในตัวเอง

(ข) ภายใต้บังคับของหลักเกณฑ์ข้อ 5 (ก) ข้างต้น วัตถุและภาชนะสำหรับใช้ในการบรรจุที่บรรจุของเข้ามาให้จำแนกเข้าประเภทเดียวกันกับของนั้นถ้าวัตถุและภาชนะนั้นเป็นชนิดที่ตามปกติใช้สำหรับบรรจุของดังกล่าว อย่างไรก็ตามไม่ให้ใช้ข้อกำหนดนี้เมื่อเห็นได้ชัดว่าวัตถุ และภาชนะสำหรับใช้ในการบรรจุ นั้นเหมาะสำหรับใช้ซ้ำได้อีก

6. หลักเกณฑ์ข้อ 6

ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย การจำแนกประเภทสินค้าเข้ามาในประเภทย่อยของประเภทใดประเภทหนึ่งให้เป็นไปตามความของประเภทย่อยที่เกี่ยวข้องและตามหลักเกณฑ์ ข้างต้นโดยอนุโลม โดยพิจารณาเปรียบเทียบในระหว่างประเภทย่อยที่อยู่ในระดับเดียวกัน ตามวัตถุประสงค์ของหลักเกณฑ์นี้ให้ใช้หมายเหตุของหมวดและของตอนที่เกี่ยวข้องด้วย เว้นแต่จะมีข้อความระบุไว้เป็นอย่างอื่น (มานิช รอดสม, 2559)

โดยมีสำนักพิกัตอัตราศุลกากรเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมศุลกากรมีอำนาจหน้าที่ในกิจการที่ว่าด้วยเรื่องพิกัตอัตราศุลกากรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการและดูแลกฎหมาย กฎระเบียบ มาตรฐานระบบ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของพิกัตอัตราศุลกากร โครงสร้างอัตราอากร การยกเว้นอากรตามพระราชกำหนดพิกัตอัตราศุลกากร กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และการวิเคราะห์สินค้า ทั้งนี้ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2551 ลงวันที่ 25 มกราคม 2551 ได้ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักพิกัตอัตราศุลกากรไว้ดังนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำพิกัตศุลกากร และการกำหนดและพัฒนา มาตรฐานการวินิจฉัยพิกัตศุลกากร เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลภายใต้ระบบฮาร์โมนีซ์ และตามพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมทั้งเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขพระราชกำหนดพิกัตอัตราศุลกากร
2. พัฒนาระบบฐานพิกัตศุลกากรและบริหารฐานข้อมูลดังกล่าวให้ทันสมัยอยู่เสมอ
3. ศึกษาและเสนอแนะเกี่ยวกับการนำข้อแนะนำขององค์การศุลกากรโลกที่เกี่ยวข้องกับระบบฮาร์โมนีซ์ รวมทั้งประสานงานกับองค์การศุลกากรโลกและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพิกัตอัตราศุลกากรและกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานหลักเกณฑ์การยกเว้นอากร และ พิจารณายกเว้นอากรสำหรับของตามภาค 4 แห่งพระราชกำหนดพิกัตอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530
5. พิจารณาจำแนกประเภทพิกัตอัตราศุลกากรที่มีการโต้แย้งการนำเข้าหรือส่งออกหรือมีการขอหารือพิกัตอัตราศุลกากร
6. พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์การประเมินอากร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพิกัตอัตราศุลกากรและกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ตลอดจนให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการอุทธรณ์ดังกล่าว
7. ดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างอัตราอากร
8. กำหนดมาตรฐานวิธีวิเคราะห์สินค้า และเป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลด้าน วิเคราะห์สินค้าและข้อมูลเกี่ยวกับของต้องห้ามและของต้องจำกัดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเผยแพร่และสนับสนุนข้อมูลและความรู้ด้านการวิเคราะห์สินค้า
9. ดำเนินการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และ ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องของใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า

10. ดำเนินการเกี่ยวกับการออกหลักเกณฑ์ ระเบียบ คำสั่ง และประกาศที่เกี่ยวกับพิกัดอัตราศุลกากรและกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

11. ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการจำแนกพิกัดศุลกากรและสิทธิการ ยกเว้นอากรตามภาค 4 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 และการวิเคราะห์สินค้า และ

12. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย (บุษย์มาพร เกตน์อัครวิทย์, 2550)

ปัจจุบัน กฎหมายว่าด้วยพิกัดศุลกากรของไทยประกอบด้วยกฎหมายหลัก ดังนี้

1. พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการศุลกากร การนำเข้า-ส่งออกสินค้า การประเมินอากร การอุทธรณ์ การขอลดหรือลดอากร และบทกำหนดโทษ

2. พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดประเภทพิกัดและอัตราอากรสำหรับสินค้านำเข้าและส่งออก โดยแบ่งออกเป็นภาค ตอน ประเภท ประเภทย่อย และรหัสสถิติ ตามระบบฮาร์โมนไนซ์

3. ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศกรมศุลกากร และหนังสือเวียนต่างๆ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติศุลกากรและพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร เพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติ

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ซึ่งกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้า-ส่งออกสินค้าบางประเภทและความตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าที่ไทยเป็นภาคี เช่น ความตกลงเขตการค้าเสรีต่างๆ ซึ่งมีผลต่อการลดหรือยกเว้นอากรศุลกากรสำหรับสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศคู่ภาคี

สภาพปัญหาการบังคับใช้พิกัดศุลกากรในประเทศไทย

ปัญหาสำคัญของการบังคับใช้พิกัดศุลกากรในประเทศไทย คือ ความไม่ชัดเจนในการตีความประเภทพิกัด โดยเฉพาะสำหรับสินค้าที่มีลักษณะซับซ้อนหรือเป็นสินค้านวัตกรรมใหม่ที่ยังไม่มีกำหนดประเภทพิกัดไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าระบบฮาร์โมนไนซ์จะมีหลักเกณฑ์การตีความทั่วไป (General Rules for the Interpretation of the Harmonized System: GRI) แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกันระหว่างผู้นำเข้า-ส่งออกกับเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือแม้แต่ระหว่างเจ้าหน้าที่ศุลกากรด้วยกันเอง

3. การบังคับใช้พิกัดศุลกากรในต่างประเทศ

3.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีกฎหมายภายในที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนกพิกัดศุลกากร คือ The Harmonized Tariff Schedule of the United States (“HTSUS”) โดยได้เริ่มต้นนำระบบฮาร์โมนไนซ์มาใช้ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) ในการวินิจฉัยจำแนกพิกัดศุลกากร กรมศุลกากรของสหรัฐอเมริกา (Customs and Border Protection หรือ CBP) จะพิจารณาพิกัดอัตราศุลกากรของสินค้าจากคำอธิบายใน HTSUS ประกอบกับหลักเกณฑ์การตีความพิกัด อัตราศุลกากร และหลักเกณฑ์การตีความพิกัดอัตราศุลกากรเพิ่มเติม (Additional U.S. Rules of Interpretation หรือ AUSRI) ซึ่งเป็น

กฎหมายภายในของประเทศสหรัฐอเมริกาเอง โดยสหรัฐอเมริกาปรากฏแนวทางการตีความต่อประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตีความหลักเกณฑ์ ข้อ 2 (ก) ในสองประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นว่าอย่างไรจึงจะถือว่าของมีลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของของที่ครบสมบูรณ์ หรือ สำเร็จแล้ว กรมศุลกากรของสหรัฐอเมริกาได้เคยอธิบายคำว่า “ลักษณะอันเป็นสาระสำคัญ” ในคำวินิจฉัย พิทักษ์อัตราศุลกากรของกรมศุลกากรสหรัฐอเมริกาว่าหมายถึง คุณลักษณะที่แสดงให้เห็น หรือทำให้เห็นได้ อย่างชัดเจนว่าสิ่งของนั้นคือสิ่งใด ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อโครงสร้างเป็นส่วน สำคัญ หรือเป็นเงื่อนไขของการเป็นของสิ่งนั้น และในเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานจำแนกพิทักษ์ศุลกากร ของกรมศุลกากรของสหรัฐอเมริกาว่าอาจกำหนดโดยลักษณะของวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบ ความจุของ สิ่งของ ปริมาณ น้ำหนัก หรือมูลค่า หรือโดยหน้าที่ของส่วนประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการนำสิ่งของนั้นไปใช้

จากแนวทางการตีความของกรมศุลกากรของสหรัฐอเมริกาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า สำหรับกรม ศุลกากรของสหรัฐอเมริกานั้น ได้มีการพิจารณาลักษณะอันเป็นสาระสำคัญไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและจะ แตกต่างกันในของแต่ละประเภทตามความเหมาะสมในแต่ละกรณี โดยได้ให้ความสำคัญ กับทั้งลักษณะ ภายนอกและคุณสมบัติการใช้งานของของประกอบกัน (สุปรียา แก้วละเอียด และพัชรภรณ์ ตฤณวุฒิพงษ์, 2566)

2. ประเด็นว่าอย่างไรจึงจะถือว่าของถือเป็น “ส่วนประกอบ” หรือ “อุปกรณ์” ของของประเภท อื่นหรือไม่

การตีความว่าของใดจะเป็น “ส่วนประกอบ” และ “อุปกรณ์” ของของประเภทอื่น หรือไม่นั้น เป็นการตีความจำแนกพิทักษ์ศุลกากรโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์การนำของนั้นไปใช้ ตามหลักเกณฑ์การ ตีความพิทักษ์อัตราศุลกากรเพิ่มเติมของประเทศสหรัฐอเมริกา AUSRI 1(c)26

ดังนั้น แนวทางการตีความได้ว่า การตีความต้องคำนึงถึงประเภทพิทักษ์ศุลกากรของของนั้น โดยเฉพาะก่อนที่จะพิจารณาว่าเป็นส่วนประกอบหรือเป็นอุปกรณ์ของของอื่นหรือไม่ ทั้งนี้ กรมศุลกากร ของสหรัฐอเมริกาให้คำนิยามโดยทั่วไปว่า ของจะถูกพิจารณาเป็นส่วนประกอบก็ต่อเมื่อของนั้นไม่สามารถ ทำงานได้ด้วยตัวเองแต่ต้องถูกประกอบเข้ากับสิ่งอื่นจึงจะสามารถทำงานได้กล่าวโดยสรุปได้ว่าการ พิจารณาว่าของสิ่งหนึ่งเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่งหรือไม่นั้น ไม่ใช่เพียงพิจารณาว่าของสองสิ่งถูก ออกแบบมาเพื่อประกอบและใช้งานร่วมกันเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาปัจจัยอื่นประกอบด้วย เช่น วัตถุประสงค์ในการใช้งาน ความสำคัญของส่วนประกอบ ว่าถ้าขาดส่วนประกอบดังกล่าวไป (สุปรียา แก้ว ละเอียด และพัชรภรณ์ ตฤณวุฒิพงษ์, 2566)

3.2 สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปได้นำหลักเกณฑ์การตีความพิทักษ์ศุลกากรระบบฮาร์โมนิมาใช้ในการพิจารณาพิทักษ์ อัตราศุลกากรของของเช่นเดียวกับประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกรมศุลกากรของประเทศ สมาชิกแห่งสหภาพยุโรปจะนำหลักเกณฑ์การตีความพิทักษ์อัตราศุลกากร 6 ข้อ ประกอบกับคำอธิบายพิทักษ์ ศุลกากรตามระบบ CN (The Combined Nomenclature) มาใช้ในการพิจารณาเพื่อตีความพิทักษ์อัตรา

ศุลกากรของของโดยในการตีความลักษณะของอันเป็นสาระสำคัญของของที่ครบสมบูรณ์หรือสำเร็จแล้วตามระบบการจำแนกพิกัตศุลกากรในสหภาพยุโรปจะตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การตีความพิกัตศุลกากรระบบฮาร์โมนิซซ์ข้อ 2 (a) เช่นเดียวกัน ซึ่งได้ปรากฏแนวทางการตีความของศาลแห่งสหภาพยุโรป (European Court of Justice หรือ ECJ) เทียบเคียงกับประเด็นที่ยกมาพิจารณาของประเทศสหรัฐอเมริกาจากคดีต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ประเด็นว่าอย่างไรจึงจะถือว่าของมีลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของของที่ครบสมบูรณ์ หรือสำเร็จแล้ว

ในการตีความลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของของที่ครบสมบูรณ์หรือสำเร็จแล้วของศาลแห่งสหภาพยุโรปนั้น พบว่า ไม่มีการกำหนดคำจำกัดความที่ชัดเจน ซึ่งในการตีความประเด็นดังกล่าว ศาลแห่งสหภาพยุโรปจะพิจารณาโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ประกอบข้อเท็จจริงแห่งคดี เช่น คำอธิบาย พิกัตศุลกากรระบบฮาร์โมนิซซ์ (Harmonized System Explanatory Notes หรือ HSEN) หรือ คำอธิบายพิกัตศุลกากรตามระบบ CN ของสหภาพยุโรป (Combined Nomenclature Explanatory Notes หรือ CNEN) มาใช้ประกอบในการตีความ และนำหลักการที่ศาลในคดีก่อน ๆ (Case-Law) ได้วางเอาไว้มาใช้เป็นหลักการประกอบการพิจารณาเพื่อตีความลักษณะอันเป็นสาระสำคัญของของที่ ครบสมบูรณ์หรือสำเร็จแล้วอีกด้วย โดยหลักการในการตีความลักษณะของ “สาระสำคัญของของที่ครบสมบูรณ์หรือสำเร็จแล้ว” ที่ปรากฏอยู่ตามหลักการวินิจฉัยในคดีข้อพิพาทของศาลแห่งสหภาพยุโรป สามารถพิจารณาได้จากการใช้งานของสินค้าโดยวัสดุที่เป็นสาระสำคัญและเป็นส่วนสำคัญอันจำเป็น ต่อการใช้งานของสินค้านั้น ผู้ผลิตมีเจตจำนงที่จะให้ผู้บริโภคได้ใช้งานจากความเป็นสาระสำคัญนั้น

2. ประเด็นว่าอย่างไรจึงจะถือว่าของถือเป็น “ส่วนประกอบ” หรือ “อุปกรณ์” ของของ ประเภทอื่นหรือไม่ สหภาพยุโรปมีแนวทางในการตีความดังกล่าว โดยอ้างอิงจากหลักการในการตัดสิน คดีพิพาทก่อน ๆ (สุปรียา แก้วละเอียด และพัชรารณณ์ ตฤณวุฒิพงษ์, 2566)

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

พิกัตศุลกากร (Customs Tariff Classification) เป็นกลไกสำคัญในการจัดเก็บภาษีศุลกากรและควบคุมการนำเข้าส่งออกสินค้า โดยการจัดพิกัตที่ถูกต้องมีผลต่ออัตราภาษีที่ต้องชำระ ตลอดจนการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายควบคุมสินค้า อนามัย ความปลอดภัย หรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยพิกัตศุลกากรจึงมีบทบาทอย่างมากในการคุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐและรักษาความเป็นธรรมในการค้าระหว่างประเทศ

ดังนั้น การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการบังคับใช้พิกัตศุลกากรเป็นสิ่งจำเป็นต่อความโปร่งใสทางการลดต้นทุนการค้า และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การผลักดันให้กฎหมายมีความชัดเจน ทันสมัย และมีการตีความที่เป็นธรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของระบบศุลกากรที่มีประสิทธิภาพในยุคโลกาภิวัตน์

การพัฒนากฎหมายศุลกากรและการบังคับใช้พิกัดศุลกากรอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถเสริมสร้างความยุติธรรมและความโปร่งใสในการเก็บภาษี อีกทั้งยังสามารถเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระบบเศรษฐกิจโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการพัฒนาตามข้อเสนอแนะดังกล่าวจะช่วยยกระดับระบบศุลกากรไทยให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย

1. การพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ประเทศไทยควรปรับปรุงแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจให้สอดคล้องกฎหมายศุลกากรเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในระบบการค้าโลก โดยเฉพาะการปรับใช้ระบบพิกัดศุลกากรที่ทันสมัย เช่น การนำมาตรฐาน Harmonized System (HS) มาใช้ในการจัดประเภทสินค้าทุกประเภท เพื่อให้การจัดเก็บภาษีและการตรวจสอบสินค้าทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามหลักสากล
2. ควรเสริมความเข้าใจในกฎหมายและการตีความพิกัดศุลกากรให้กับเจ้าหน้าที่ศุลกากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความแม่นยำและลดข้อผิดพลาดในการตีความพิกัด
3. การจัดตั้งกลไกการวินิจฉัยพิกัดล่วงหน้า (Advance Ruling) ที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ควรปรับปรุงและขยายกลไกการขอคำวินิจฉัยพิกัดล่วงหน้าให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่มีข้อสงสัยในการจัดประเภทสินค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนการค้าได้ถูกต้องและหลีกเลี่ยงข้อพิพาทในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการตรวจสอบและยื่นคำขอ ควรพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นคำร้องและการตรวจสอบพิกัดศุลกากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มความสะดวกและลดความล่าช้าในการดำเนินการ โดยเฉพาะการให้บริการออนไลน์ในการขอคำวินิจฉัยล่วงหน้า การยื่นภาษีศุลกากร และการตรวจสอบสถานะการขออนุมัติพิกัด
2. การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ควรมีการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีความรู้ความเข้าใจในระบบพิกัดศุลกากรที่ทันสมัยและสามารถใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการฝึกอบรมนี้ควรครอบคลุมทั้งในด้านกฎหมายพิกัดศุลกากร การวิเคราะห์และการตีความสินค้า รวมถึงการบริหารจัดการข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการ
3. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิกในองค์การการค้าโลก (WTO) และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ในการบังคับใช้พิกัดศุลกากร รวมถึงการจัดทำข้อตกลงหรือความร่วมมือด้านเทคโนโลยีและข้อมูลการค้า

5. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2568, จาก <https://nabc-catalog.oae.go.th/organization/about/ditp>
- กองพิกัตอัตราศุลกากร (กพก.). (2563). *พิกัตศุลกากร*. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2568, จาก https://ecs-support.github.io/knowledge-center/customs-clearance/docs/customs_tariff_and_statistic/
- กิจจาลักษณ์ ศรีนุชศาสตร์. (ม.ป.ป.). *การจัดการความรู้ด้านพิกัตอัตราศุลกากร*. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2568, จาก https://www.customs.go.th/data_files/fe472497ed4ad1dc2937468735435041/files/basic-html/page2.html
- นุชนารถ สิ้นสุวรรณสาร. (2559). *พิกัตศุลกากรฮาร์โมนไนซ์ 2017*. *จุลสารกรมศุลกากร*, 24(10).
- บุษย์มาพร เกตน์อัครวินท์. (2559). *แนวทางการพัฒนาการให้บริการจำแนกประเภทพิกัตอัตราศุลกากร*
ล่องหน้าของสำนักพิกัตอัตราศุลกากร กรมศุลกากร. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาโนช รอดสม. (ม.ป.ป). *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายศุลกากรและกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราศุลกากร*.
- วิรัช กังสวัสดี. (2555). *การค้าระหว่างประเทศ:การพัฒนาและการเติบโต*. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 4(1).
- สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์. (2567). *รู้จักองค์การศุลกากรโลก*. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2568, จาก https://brussels.customs.go.th/content_with_menu1.php?ini_menu=menu_about_wco&ini_content=about_wco_160203_01&lang=th&left_menu=menu_aboutwco_0_01.
- สุปรียา แก้วละเอียดและพัชรารณย์ ตฤณวุฒิพงษ์. (2566). *การตีความตามกฎหมายพิกัตอัตราศุลกากร*
ของประเทศไทย : การจำแนกพิกัตศุลกากร ระบบฮาร์โมนไนซ์ในการนำเข้าสินค้าตามหลักเกณฑ์ข้อ
2 (ก). วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

